

PROF.: JAUME GUILLAMET I LLOVERAS
Titulat en Periodisme,
Escola de Periodisme de l'Església.
Llic. en Història Contemporània,
UB.

DEPARTAMENT DE PERIODISME

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESI SIGNIFICATIU

1. La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular. Barcelona, Departament de Cultura, 1984.
2. La premsa a Catalunya. Barcelona, Col·legi de Periodistes-Diputació de Barcelona, 1987.
3. Conocer la Prensa. Medios de comunicación en la Enseñanza. Barcelona, Gustavo Gili, 1988.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

1. Subdirector del diari *Tele/exprés*. 1976.
2. Subdirector del diari *Avui* 1980-1982.
3. Cap de Premsa de l'Ajuntament de Barcelona.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

L'objectiu prioritari de l'assignatura és el coneixement precis i pràctic per part dels alumnes dels gèneres periodístics, les seves modalitats, el seu ús i les seves aplicacions.

TEMARI

PART I.: Introducció.

1. Qüestions generals.
Mitjans d'informació i gèneres periodístics, llengua i imatges, informació i estil.
2. Gèneres periodístics.
Gèneres d'informació, d'interpretació i d'opinió. Gèneres de redacció i gèneres d'autor.
3. Gèneres gràfics.
4. Serveis i entreteniments.
5. Fonts i gèneres, utilització i reproducció.
6. Periodisme i creació.

PART II.: Periodisme d'interpretació i d'opinió.

7. L'evolució, multiplicació i revistó dels gèneres.
L'elaboració de la informació i la dissolució de l'opinió. Informació interpretativa i opinió analítica. Continguts, funció i estil en l'evolució dels gèneres.
8. Gèneres d'informació interpretativa.
Crònica i crítica. Entrevista. Reportatge.
9. Gèneres d'opinió i anàlisi.
Article. Editorial. Altres.
10. Gèneres de Creació.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

La bibliografia disponible sobre redacció periodística és escassa. Aquesta referència reuneix els títols a l'abast.

A. Llibres d'estil:

EL PAÍS: *Libro de estilo*. Madrid, Prisa, 1a ed., 1977; 2a ed., 1980.

LA VANGUARDIA: *Libro de Redacción*. Barcelona, Edició experimental, La Vanguardia-Tisa, 1986.

AGENCIA EFE: *Manual de Español Urgente*. Madrid, Cátedra, 1986, 4a ed. corregida i augmentada del "Manual de Estilo" de la Agencia EFE.

DIARI DE BARCELONA: *Un model de llengua pels mitjans de comunicació. Llibre d'estil del Diari de Barcelona*. Barcelona, Empúries, 1987.

B. Tractats:

BERNAL, Sebastià i CHILLÓN, Lluís Albert: *Periodismo informativo de creación*. Barcelona, Mitre, 1985.

FERNÁNDEZ BEAUMONT, José: *El lenguaje en el periodismo moderno. Estilo y normas de redacción en la prensa de prestigio*. Madrid, SGEL, 1987.

CASASÚS, Josep M.: *El pensamiento periodístico a Catalunya*. Barcelona, Curial, 1987.

CASASÚS, Josep M.: *Lecciones de periodismo en Josep Pla*. Barcelona, Destino, 1986.

CIRIZA, Marisa: *El periodismo confidencial*. Barcelona, Mitre, 1982.

CREMMINS, Edward T.: *El arte de resumir*. Barcelona, Mitre, 1985.

FAGOAGA, Concha: *El periodismo interpretativo. El análisis de la noticia*. Barcelona, Mitre, 1982.

FONTCUBERTA, Mar: *Estructura de la noticia periodística*. Barcelona, Mitre, 1982.

GÓMEZ MOMPART, José Luis: *Los titulares en la prensa*. Barcelona, Mitre, 1982.

GOMIS, Lorenzo: *El medio media. La función política de la prensa*. Barcelona, Mitre, 2a ed., 1987.

GOMIS, Llorenç: *Teoría dels gèneres periodístics*. Centre d'Investigació de la Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1989.

GRIFFITH, John L. i WESTON, Edward G.: *Quiero ser periodista*. Barcelona, Mitre, 1985.

GUILLAMET, Jaume: *Conocer la Prensa. Medios de Comunicación en la Enseñanza*. Barcelona, Gustavo Gili, 1988.

LÁZARO CARRETER, Fernando: *Lenguaje en periodismo escrito*. Madrid, Fundación Juan March, 1978.

HUNT, Tood: *Reseña periodística*. México, Editores Asociados, 1974.

MARTÍN VIVALDI, Gonzalo: *Géneros periodísticos*. Madrid, Paraninfo, 1973.

MARTÍNEZ ALBERTOS, José Luis: *Curso general de Redacción Periodística*. Barcelona, Mitre, 1983.

MIGUEL, Amendo de: *Sociología de las páginas de opinión*. Barcelona, Ate, 1974.

MORIN, Violette: *Tratamiento periodístico de la información*. Barcelona, Ate, 1974.

NÚÑEZ LADEVEZE, L.: *Lenguaje y comunicación para una teoría de la Redacción Periodística*. Madrid, Pirámide, 1977.
 QUESADA, Montserrat: *La entrevista, obra creativa*. Barcelona, Mitre, 1983.
 SECANELLA, Petra Maria: *El llibre: fórmula inicial de la noticia*. Barcelona, Mitre, 1980.
 SHERWOOD, Hugh C.: *La entrevista*. Barcelona, Ate, 1976.
 TUBAU, Iván: *De Tono a Perich. El chiste gráfico en la prensa española de postguerra*. Madrid, 1973.
 TUBAU, Iván: *Teoría y práctica del periodismo cultural*. Barcelona, Ate, 1982.
 TUCHMAN, Gaye: *La producción de la noticia. Estudio sobre la construcción de la realidad*. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
 WARREN, Carl N.: *Géneros periodísticos informativos. Nueva encyclopedie de la noticia*. Barcelona, Ate, 1975.

C. Llibres de periodistes:

ARTÍS, Andreu Avel.lí.: *L'accent de Barcelona*. Barcelona, Edicions 62, 1987.
 ARTÍS, Andreu Avel.lí.: *Des del "Mirador" estant*. Barcelona, 1987.
 BAYO, Eliseo: *En la pendiente*. Barcelona, Plaza y Janés, 1975.
 BUSQUETS MOLAS, Esteve: *Quaranta anys de periodisme barceloní*. Barcelona, Pòrtic, 1974.
 CEBRIÁN, Juan Luis: *El tamaño del elefante*. Madrid, Alianza, 1987.
 FALLACI, Oriana: *Entrevistas con la historia*. Barcelona, Noguer, 1979.
 IBÁÑEZ ESCOFET, Manuel: *Les arrels i les fulles*. Barcelona, Edicions 62, 1987.
 PANIKER, Salvador: *Conversaciones en Madrid*. Barcelona, Kairós, 1969.
 PANIKER, Salvador: *Conversaciones en Cataluña*. Barcelona, Kairós, 1970.
 SAGRERA, Josep Maria de: *Cafè, copa i puro*. Barcelona, Edicions 62, 1987.
 TARIN IGLESIAS, José: *Vivir para contar*. Barcelona, Planeta, 1982.
 WOLFE, Tom: *El nuevo periodismo*. Barcelona, Anagrama, 1977.
 WALLRAFF, Günter: *El periodista indeseable*. Barcelona, Anagrama, 1987.
 XAMMAR, Eugeni: *Vuitanta anys d'anar pel món*. Barcelona, Pòrtic, 1971.

EVALUACIÓ

Les classes combinen l'exposició teòrica, els exercicis de redacció i la correcció dels textos realitzats. Es fan també exercicis d'anàlisi comparada de l'aplicació dels gèneres als mitjans.

Es facilita una bibliografia a l'abast de caràcter indicatiu. Els materials d'ús habitual són els diaris i revistes.

La realització satisfactòria dels exercicis de redacció al llarg del curs servirà per millorar les notes dels tres exàmens trimestrals. Els alumnes hauran de realitzar i presentar, a més, un treball escrit d'anàlisi de l'ús i l'aplicació dels gèneres periodístics en un diari o revista. Aquest treball s'ha d'acordar amb el professor abans d'acabar el primer mes i s'ha de lliurar abans del darrer dia de classe del primer trimestre.

La nota final és el resultat de l'aprovació dels tres trimestres, del treball de curs i de la participació a classe.

CODI : 3011 - REDACCIÓ PERIODÍSTICA II

PROF. FRANCESC BURGUET ARDIACA
 Llic. en CC de la Informació
 UAB, 1982
 Professor de Llengua Catalana, diploma de la Generalitat.

DEPARTAMENT DE PERIODISME
 Professor de Llengua Catalana, diploma de la Generalitat.

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESIS SIGNIFICATIUS

1. *Introducció a la fonologia, fonètica i ortografia del català.*
 3a. edició, La Magranera, 1985.
2. *La política teatral a Catalunya (1936-1938)*. Edicions 62 i Institut del Teatre, 1984 (Premi d'assaig Salvador Seguí 1982).
3. *Teatro Lliure 1976-1987*.
4. *Protagonistes, entrevistes amb personatges del món teatral Ultramar*, 1990.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

1. Critic de teatre i columnista al setmanari *El MÓN* (1981-1988).
2. Critic de teatre al diari *EL PAÍS* (1984-1989).
3. Critic de teatre de la revista *Vivir en Barcelona*, (1985-1987).
4. Secció diària d'entrevistes al Diari de Barcelona (1989-1990).
5. Professor de Llengua catalana a l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB (1979-1987).
6. Premi de Periodisme Ciutat de Barcelona 1987.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

Els objectius d'aquesta assignatura són, de manera global, introduir l'alumne en el coneixement i en l'anàlisi del periodisme d'opinió i, així mateix, facilitar-li les nocions teòriques i els instruments tècnics de la redacció periodística, per tal que, a final de curs, sigui capaç d'afrontar amb una acceptable dignitat professional els diversos gèneres objectes d'estudi. Així doncs, el curs té un doble i complementari interès teòric i pràctic. D'una banda, l'alumne ha de conèixer i comprendre l'ofici periodístic com a mètode d'interpretació diversa de la realitat social, i d'assimilar les especificitats dels distints gèneres com a formes possibles de manipulació de la realitat informativa. De l'altra banda l'alumne haurà d'accedir al coneixement, pràctica sistemàtica i domini acceptable de les tècniques bàsiques de preparació, elaboració, ordenació, construcció i redacció dels diferents gèneres. I finalment, és clar, haurà d'exercitarse en la diversitat redaccional de l'ofici periodístic (cròniques, reportatges, entrevistes directes/indirectes, rodes de premsa, comentaris, columnes...), i en la consolidació d'un llenguatge periodístic prou digne, que més enllà de la correcció ortogràfica, sigui capaç d'una agilitat narrativa i una precisió descriptiva, i d'assajar les fórmules més creatives, més literàries, del periodisme d'autor.

Bàsicament, doncs, es tracta d'aconseguir que, a final de curs, l'alumne es trobi en condicions de poder assumir amb una certa i comprovada seguretat el repte divers de la professió periodística, de disposar d'un coneixement teòric i d'una capacitat tècnica que li permetin dur a terme un possible encàrrec professional amb una qualitat digna de publicable.

TEMARI

1. Informació, interpretació i opinió: funció progressiva.

1.1 De la informació a l'opinió: separació conceptual i confusió real. La frontera imprecisa i la funció progressiva: projecció en els gèneres periodístics. Classificació: pureza teòrica, sincretisme, hibridació, confusió. Mite i parany de l'objectivitat. La relativa mala premsa de la subjectivitat. Qüestió de graus, qüestió de noms: firmes i fotos. Signes d'identificació: tipus i cos de lletra, filets, quadradres, titulars, secció, pàgina, amplada columna....Coherència i confució, zones de fricció. Opinió explícita, declarada, manifesta. Opinió implícita, subreptícia, latent. Dissolució de l'opinió, subversió dels gèneres. Periodisme d'autor, periodisme de redactor. Interpretació: la perspectiva, els precedents, els antecedents, el context, la situació, la previsió. Geometria informativa intuïció de les relacions: revisió dels antecedents, relacions de context intuïció de la investigació, previsió dels conseqüents.

1.2 Dels fets (realitat) a les notícies dels fets (què ha passat, què diuen que ha passat) i a l'opinió sobre els fets i/o les notícies dels fets (anàlisi, valoració, crítica). Opinions: debat, polèmica. Opinió del mitjà: editorial. Gèneres periodístics d'informació, d'interpretació i d'opinió. Hibridació: periodisme informatiu de creació. El nou periodisme: nou? nord-americà?. Els recursos narratius. Gèneres de redacció: informació, interpretació, opinió. Gèneres d'autor: opinió, interpretació. Realitat i periodisme: només existeix allò que surt als mitjans; pitjor, si surt als mitjans és realitat. Representació o bé usurpació de la realitat?

1.3 Gèneres informatius. Gèneres interpretatius: crònica, reportatge, entrevista. Gèneres d'opinió: comentaris de secció, articulisme, columnisme, crítica, editorial: humor gràfic, caricatura, acudit, còmic: fotografia, fotomuntatge. Gèneres de frontera: crònica, reportatge, entrevista.

2. Mediació, manipulació i creació.

2.1 El periodista com a mediador entre realitat i lector: informació (fonts), observació, documentació, investigació, selecció, interpretació, valoració, verificació, elaboració, redacció, correcció, edició. Manipulació: explícita o implícita, legítima o il·legítima. Deontologia. L'ofici del periodista: de la informació (recerca, investigació, verificació...) a la notícia (avaluació i selecció de la informació; estructura i redacció del text).

2.2 Llenguatge periodístic: claredat, precisió semàntica, estructura ordenada, senzillesa sintàctica, fluïdesa i agilitat narrativa. Llenguatge periodístic i llengua literària. Els recursos narratius: el punt de vista en la narrativa. Els recursos descriptius: algunes figures fonamentals de la retòrica. Ironia, sarcasme i sàtira: precisions i usos; l'adrecció de l'estrategia i la temperatura de l'actitud; impuls primari, implicació visceral (sàtira); humor (ironia) i perversitat (sarcasme) de la distància. Actitud i reaccions: avantatges i perills.

2.3 Llengües en contacte: els conflictes lingüístics. Diglossia, bilingüisme. Models de llengua. Correcció. Arcaisme i barbarisme. Adaptació, assimilació i creació lexical.

2.4 Grups de pressió: interessos ideològics i econòmics. Línia editorial. Amenaces latents, temors presents. El poder de la premsa. Pressió institucional, política, empresarial. Pressions di-

rectes i indirectes. Censura i autocensura. Tolerància i intrasigència: polèmiques i escàndols: l'opinió pública. Temes delicats, conflictius i prohibits. Transgressió dels tabús: poder polític, església, exèrcit, poder judicial, símbols, monarquia.

3. Gèneres interpretatius.

3.1 La crònica. Diversitat del gènere: de la narració eixuta i documentada a la crònica apassionada i testimonial; de la crònica que cobreix un lloc (corresponsals, enviats especials) i la que s'ocupa d'un tema (política, societat, cultura, esports, espectacles...). Crònica i crítica. Funcions de la crònica: narrar el que ha passat, narrar el que s'ha dit que ha passat i el que s'ha dit sobre el que ha passat, antecedents, context, previsiones. Estructura periodística de la crònica. Temps real i temps verbal. Terceres i primeres persones gramaticals. Citació de declaracions; estructures bàsiques de la integració de declaracions en el relat; atribució correcta de la declaració; frases de transició; usos de la puntuació cometes; guionets, dos punts. Citacions literals i sintaxi: insercions adjetives i substantives, subordinació i coordinació; sintagmes aïllats; col·lisió entre persones gramaticals (3a i la). Estructura simple de l'oració composta: l'oració simple com a element grammatical de la composta. Varietat de les fòrmules d'inserció, d'atribució i de transició. Diversitat i precisió verbal en l'atribució. Sintaxi, prosòdia i puntuació. La interpretació: més enllà de la informació, més ençà de l'opinió. Crònica de diaris i setmanaris; revistes d'informació general i revistes especialitzades: canvis en la proporció entre informació i valoració (interpretació). Societat, esports, cultura, art i espectacles: entre crònica i crítica. Rodes i conferències de premsa, comunicats, col.loquis...Gravació o anotació: qüestió de temps.

3.2 L'entrevista. Directa o indirecta. Personatge o tema. Tècnica de l'entrevista: preparació (documentació, immersió temàtica o biogràfica); elaboració del qüestionari (tancat o obert); fil conductor, esbós temàtic; realització (diàleg, conversa, discursió). Saber preguntar: indagar, intimar, persuadir, insistir, frenar, intimidar. Acorralar l'entrevistat? Estratègies davant del silenci, la indecisió o la negativa a respondre: com obtenir una resposta que se'n nega? Ni timidesa ni insolència: estratègia, atenció i improvisació. Temes difícils o delicats. El perill de quedar-se en blanc. Temps de l'entrevista: proporción temps/espai.

Diversitat de l'entrevista: l'entrevista, un gènere i un estil personal. Normes fonamentals: curiositat, documentació exhaustiva, honestetat. Dels prejudicis a la confiança. La paraula és sagrada: més deontologia. Elaboració periodística de l'entrevista: audició, anotacions, selecció; transcripció, lectura, reordenació, selecció, estructura. Manipulació de preguntes, respostes i ritme: sentit, context i ètica. Construcció i redacció periodística. Les tres veus fonamentals. Com començar? Com acabar una entrevista? Entrada directa o introducció: enllaç entre introducció i cos de l'entrevista, transició. Pregunta, resposta i ritme: pauses o sense solució de continuïtat. Incisos. Onomatopeies, el recurs dels còmics; transcripció de la informació paralingüística: silencis, vacil.lacions, exclamacions, crits, rialles. Els punts suspensius. El periodista: present però no protagonista. Canvis temàtics en l'entrevista.

- L'entrevista és una unitat orgànica, no una acumulació. Entrada o introducció: retrat, biografia, descripció de l'esce- na... El final: qui té l'última paraula? L'entrevista, entre joc i batalla. Si no passa res, si no es descobreix res, no té interès.
- 3.3 El reportatge. Crònica exhaustiva d'un fet: antecedents, context, relacions, perspectiva, previsions. El periodista investiga una notícia, intueix la realitat completa del fet i s'hi aproxima, l'observa, indaga, pregunta i es pregunta, busca respostes, determina i precisa els fets i les seves probables relacions, exposa els antecedents, analitza i explica la situació, interpreta les causes, suggereix previsions... I tota aquesta informació, l'exposa de manera clara, precisa i ordenada, per tal que el lector pugui conformar la seva opinió. Elaboració del reportatge. Preparació: determinació i acotament del tema; arxiu, documentació, contactes; ordenació del material: buit informatiu; verificació i línies d'investigació i documentació: recollida d'informació; observació i anàlisi: curiositat i discreció, insistència i tacte. Selecció del material, ordenació, estructura del reportatge, redacció. El reportatge com a relat: recursos narratius. Grans reportatges. Treball en equip. El reportatge vol dir investigació. Descobrir alguna cosa nova al lector.
4. Gèneres d'opinió
- 4.1 Introducció. Gèneres d'opinió explícita en premsa diària i periòdica: seccions fixes, comentaristes, columnes habituals, articles ocasionals, cartes al director: opinió del mitjà i/o de l'empresa (editorial); opinió de la redacció (comentaris de secció); opinió de col.laboradors fixos o habituals (columnes, critica) i dels col.laboradors ocasionals (articles). Periodisme d'opinió i creació literària. Inflació retòrica i buit intel·lectual. Necesitat de dir o obligació d'omplir.
- 4.2 Comentari de secció: complement de la informació, opinió d'un especialista. Entre interpretació i opinió. Comentari de redactor o de col.laborador especialista.
- 4.3 Columnisme i articulisme. Seccions fixes, rotatives i article ocasional. El valor d'una firma: qui ho diu o què es diu? L'estil personal. Del periodisme a la literatura, de l'actualitat o la intemporalitat. Periodisme d'autor: mestres d'abans, mestres d'ara.
- 4.4 La crítica. Qüestió de gustos i de disgustos. Expressió pura del periodisme d'opinió. Entre erudició, arbitrarietat i argumentació. Comentari personal, impressió o anàlisi. Fal·làcia de l'objectivitat, la inevitable i necessària subjectivitat de la crítica. Honestitat i rigor. Responsabilitat i formació. Amabilitat o insolència. Deficiència i precariedad de la crítica. Docilidad o independència. Informació i/o critica constructiva o destructiva, critica positiva o negativa: equació no paral·lela. Criticar els crítics: el cas Flotats/Sagarrà. La critica d'espectacles: perills i servituds de la inmediatesa. La critica com a reflexió i anàlisi: publicacions especialitzades. El poder de la critica. Amistats i enemistats personals. Crítics i creadors: relació o divorci. Com es forma un crític? Qui fa el crític? El prestigi del crític, no de la critica. Tipologia de la critica: temàtica (literatura, cine, teatre, art, música...) i estilística (erudició, didactisme, descripció, anàlisi...). Critica i lector.

- 4.5 Periodisme gràfic. La fotografia: il·lustrativa o informativa; el poder de la imatge. Reportatge fotogràfic; el retrat; col·laboració entre periodista literari i fotogràfic. L'humor gràfic: caricatura, acudit i còmic.
- 4.6 L'editorial. Opinió explícita del mitjà. Influència en l'opinió pública, intervenció en la vida política i social. Anàlisi comparativa de l'actitud editorial entre diversos mitjans. Editorial: a propòsit d'un fet, s'emet un judici, s'expressen crítiques, es proposen solucions, es reclamen intervencions. Qui decideix l'editorial? Què i com de l'editorial. Persuadir, convèncer, denunciar.

BIBLIOGRAFIA

Es facilitarà directament als alumnes durant la primera setmana del curs.

AVALUACIÓ

El sistema d'avaluació és molt senzill: l'alumne pot aprovar per curs si passa positivament totes les pràctiques dels diversos gèneres, si no, sempre podrà recuperar-les durant el curs, d'acord amb el professor. Si tot i així, alguna li queda penjada, haurà de fer parcialment l'examen final. El alumnes que no segueixen el curs hauran de demostrar que poden afrontar positivament els diversos gèneres en l'examen final.